

Meld. St. 40 (2020-2021), Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030.

Tekna er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 93 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra teknisk-naturvitenskapelige fagområder. Våre medlemmer arbeider i mange samfunnssektorer og bidrar til å oppfylle alle bærekraftsmålene.

Tekna har tidligere gitt innspill til regjeringens arbeid med handlingsplanen¹ og vil kommentere på noen av de punktene i meldingen som vi mener er mest relevant i arbeidet med å realisere bærekraftsmålene.

Norges utvikling mot bærekraft går for langsomt – vi trenger et taktskifte

Klimautfordringene må løses både globalt og nasjonalt.

Analysene fra FNs klimapanel og miljøpanel viser at verden på tross av fremskritt på Klimatoppmøtet i Glasgow trenger en mer samlet styrke for å klare å oppfylle bærekraftsmålene.

Det å stanse klimaendringene, unngå tap av natur og bedre kårerne for verdens fattigste, er de største bærekraftutfordringene. Uten solid kunnskap, en klar vilje samt en sunn økonomi som gir ressurser til å møte disse utfordringene, kan man ikke lykkes. Tekna mener Norge med sin økonomi derfor har en viktig rolle i å bidra til å løse bærekraftutfordringene.

Norge må klare å omstille norsk næringsliv for å sikre verdiskaping, økt eksportverdi og stabil sysselsetting samtidig som man gjennomfører det grønne skiftet. Selv om Norge bidrar til regnskogsbevaring og fattigdomsbekjempning internasjonalt, må vi parallelt redusere nasjonale utslipp og ta vare på norsk natur.

Tekna mener vi ikke bare trenger et grønt skifte, men et grønt taktskifte gjennom en dypere samfunnsreformasjon.

Tekna mener regjeringens bærekraftsplan ikke er tilstrekkelig til å sikre en nødvendig grønn samfunnsreformasjon.

Regjeringens handlingsplan – et velment grep, men ikke kraftfullt nok

Tekna viser til sitt innspill og vil kommentere på de viktigste tiltakene for å skape resultater.

1. Klima og miljø (bærekraftsmålene 6, 7, 13, 14, og 15)

¹ <https://www.tekna.no/globalassets/filer/politikkdokumenter/horingsdokumenter/2020/20201130-innspill-til-regjeringens-handlingsplan-for-barekraft.pdf>

Tekna mener det er viktig at planen legger til rette for tverrfaglig og tverrsektoriell innsats. Det er videre behov for å belyse dilemmaene der bærekraftsmålene står opp mot hverandre for å finne de virkelig innovative og tverrfaglige løsningene. For Tekna er teknologiutvikling og innovasjon, energi, transport, bygg og anlegg samt digitalisering naturligvis viktige områder. Men Tekna mener også det er nødvendig at fokus på vern og restaurering av natur og urbant biomangfold styrkes. Det viktigste som kan gjøres i regi av en bærekraftplan er å heve ambisjonene, systematisere arbeidet, skape oversikt over hva som gjøres, skape dialog om konkrete tiltak hvor ulike aktører kan bidra.

Tekna mener at etablering av standarder og regelverk som ikke hemmer, men fremskynder bærekraftige løsninger bør omtales bedre i handlingsplanen.

2. Utdanning (bærekraftmål 4)

Realfag er grunnleggende for å forstå truslene mot klima og naturmangfoldet og for å utvikle de gode løsningene. Tekna jobber for at flere unge skal velge en teknologi eller realfaglig utdanning.

Bærekraftplanen bør fremme betydningen av realfag som nøkkel til å sikre klimaet og miljøet.

Tekna mener det er viktig at undervisning i klima- og miljøutfordringer inngår i alle studieretningene innen teknisk-naturvitenskapelige fag innen høyere utdanning. Kunnskap om bærekraftig utvikling må også inn i all undervisning allerede fra grunnskolen av. Dette for å sikre visjonen om et fremtidig nullutslippssamfunnsom også tar vare på arter og naturtyper. Undervisningen må fokusere både på tekniske og sosiale løsninger og bidra til å bygge allmenne holdninger for bærekraft.

Tekna mener at et realfagløft bør inngå som en del av handlingsplanen og at dette ses i sammenheng med bærekraftutfordringene. Vi trenger et løft som går fra barnehage, gjennom hele utdanningsløpet og inn i arbeidslivet.

3. Anstendig arbeidsliv (bærekraftmål 8)

Den norske modellen er vårt største fortrinn og helt nødvendig for å gjennomføre en bærekraftig omstilling av samfunnet. Den norske modellen må ikke tas for gitt, den må vernes og videreutvikles. Omstilling blir enklest og mest kraftfull om alle er på samme lag. Et organisert arbeidsliv er tryggere, mer omstillingsdyktig og enklere for alle. Lokalt samarbeid og tillit er det beste utgangspunktet for bærekraftig omstilling.

Tekna savner konkrete mål om lokalt samarbeid i virksomhetene for å sikre og videreutvikle den norske modellen samt tiltak for å møte utfordringer knyttet til likestilling, diskriminering og mangfold.

Handlingsplanen legger ikke tilstrekkelig til rette for felles innsats for internasjonalt å sikre reell organisasjonsfrihet og bekjempe både tvangsarbeid og barnearbeid.

4. Innovasjon og næringsutvikling (bærekraftmål 9)

Tekna mener vi må sikre å dra nytte av den kompetansen som ligger i våre fremste kompetanse- og teknologimiljøer.

Tekna støtter at det legges til rette for en systematisk teknologioverføring mellom bransjer og sektorer og arbeidet for å sikre teknologiutvikling og innovasjon som bidrar til omstilling. Våre utdanningsinstitusjoner må utvikles for å bidra. Stikkordet er her livslang læring.

Maritim næring og havrommet er av særlig betydning for Norge. En kraftig kunnskapsbasert satsing på havrommet er viktig for å utvikle ny teknologi for fremtidens mat- og kraftproduksjon, og for å utnytte ressursene som ligger der på en bærekraftig måte. Samtidig må vi styrke det marine vernet.

Tekna savner konkretiseringer som ivaretar en bærekraftig maritim næringsutvikling.

5. Bærekraftig by og samfunnsutvikling (bærekraftsmål 11)

Bygg og anlegg står for 40 prosent av norske klimautslipp og området er helt sentralt for å gjennomføre det grønne skiftet. Både teknologiske løsninger, klimatilpasning, nullutslippsløsninger i rehabilitering og nybygg, er sentrale temaer. Det samme er bærekraftige transportløsninger og fokus på biomangfold i urbane strøk.

Tekna ønsker en tydeligere satsing for å sikre gode lokale samhandlingsarenaer.

6. Aktive virkemidler for å utløse samhandling (bærekraftsmål 17)

For å bygge en nasjonal samhandlingsarena for bærekraft mener Tekna det er viktig å etablere virkemidler med finansiering både til å bygge viktige funksjoner for selve samhandlingsarenaen, til bærekraftprosjekter med utgangspunkt i arenaen og til tiltak for erfaringsutveksling og følgeforskning. Både Forskningsrådet og Innovasjon Norge har sentral kunnskap og viktige erfaringer som kan brukes i utformingen av slike virkemidler, både når det gjelder dimensjonering og konkret utforming.

Tekna mener det må følge økonomiske midler til å etablere nødvendige tverrgående samhandlingsarenaer.

7. Et forskningsbasert og lett tilgjengelig målbilde og kunnskapsgrunnlag (bærekraftsmål 4)

Tekna mener en ny *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning (LTP)* må vies en større overordnet satsning knyttet til bærekraft. I inneværende plan er det et teknologiløft, nå må ambisjonene og satsningene løftes tilsvarende innen bærekraft. FNs bærekraftsmål må gjennomsyre det vi gjør i forskning og høyere utdanning. Tekna mener vi må ruste opp sektorene innenfor de etablerte strukturene og institusjonene vi har for å få til raskere resultater og større tyngde i å realisere målene som skal nås.

Tekna mener det er viktig at man ser hen til det arbeidet som pågår i EU og at vi tilpasser vår innsats innen bærekraft til EUs strategier og overordnede ambisjoner. Det er viktig å få mest mulig uttelling i det europeiske forskningssamarbeidet.

Tekna ber om et krafttak for bærekraft som overordnet satsning i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning som ferdigstilles høsten 2022. Dette må følges opp med økte bevilgninger.